

YENİ İSTANBUL

Sanatçılarla Konuşmalar: 2

MUNİS FAİK OZANSOY

Konuşan' Yavuz Bülent Bakiler

Sizce şiirde birinci yeni, ikinci yeni ya, diye birşey olabilir mi?

Olmasa, Yeninin birincisi, ikincisi, sonuncusu yoktur. En yeni sanılan, yahut bu iddia ile ortaya atılan şiir bile ancak kendi zamanı için yeni sayılabilir. Daha kısa bir deyişle san'atta her yeni eskkiye namzettir. Bizdeki ikinci yeniler; şiirde vezin, kafiye ve anlam olmamalıdır. Şiir mânâsızlığın mânâsını ortaya koymalıdır" diye bir iddia ile yazıyorlar. Bir şair olarak bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Vezin ve kafiye olmadan da güzel bir şiir yazılabilir. Fakat şiirde vezin, kafiye ve mânâ da olmayınca geriye ne kalır? Benim pekdir ve kısr sanmadığım hayalim bunu tasavvur edemiyor, "Mânâsızlığın mânâsı" diye birşey olamaz. Bu, hiç, hiçe tarif etmeye benzer. Mânâsız, onların de yimiyle söyleyeyim anlamısız şiir olamaz. Zaten bata da da böyle bir şiir aktımı tanımıyorum. Anlamsız değil, anlamsız güc, yani müphem, gögell, hatta karanlık şiirler vardır. O şiirler hiçde anlamsız değildir?

Serbest vezinle şiirler yazan şairlerin aruz ve hece vezinini bilmelerinde sizce bir fayda var mıdır?

Yalnız fayda değil zaruret vardır Evvelâ geleceğe hükmedebilmek için geçmiş şii bilmek, san'atta YENİ

bir sey ortaya koyabilmek için ESKİ'yi bilmek şarttır. Aruz ve hece şiirin esası değil kalıplardır. Bu vezinlerle çok güzel, ahenkli şiirler yazılabildiği gibi, çok yavan manzumeler de yazılmış olduğuna, biz de ve dünyada edebiyat tarihleri tanıdık ederler. Ahenk bu kalıplarda değil, şiirin onların içine üflüylebileceği so luktur. O vezinler şaire sadece bir yardımcı olur. İyi bir şiir yazabilmek için şair önce bu vezinlere hâkim olmak, başka bir deyişle onları susturmak zorundadır. Ta divan edebiyatından başlayarak günümüze kadar vezinlere hükmedecek yerde, onlara mah kûm olan şairlerin, vezinli, kafiyeli, fakat ahenkiz yani şiir olamamış manzumelerine sayısız örnekler verebiliriz. Bilhassa aruz, bu konuda şaşmaz bir ölçüdür. İyi şairler elinde uysal laşan vezin, kötü şairler karşısında adeta direnir. Meselâ: Tefik Fikretin ve ya Yahya Kemal'in şiirlerinde aruz vezni adeta siltmiş, şaire teslim olmuş gibidir. Hece vezni için de durum azçok böyledir. Ah met Muhibi, Cahit Sıtkı, Ziya Osman'ı bu vezne hâkim olmuş şairler arasında sayabiliriz. Bence, serbest vezinli iyi şiir yazabilmek için, şiirinizin geleneğine karışmış bulunan bu iki vezni, yalnız bilmek değil, hatta kullanabilmek lâzımdır.

Buraya kadar olan konuşmalarımızda şekil bakımından şiir anlayışınızı açıklamış oldunuz. Şimdi de bize şiirin özü muhteviyatı hakkındaki görüşlerinizi anlatır mısınız?

Evet şekil bakımından şiir anlayışımıza 3. sorunuz içinde kısmen cevap vermiş oldum sanırım. Şimdiye kadar yayınladığım kitaplarıdaki şiirlerimde bunun dolayısıyla cevapları sayılır. Ben kendimden, hele şiirle rimden söz açmayı sevmem Birinci yeni, ikinci yeni, ci şairler gibi iddialarla ortaya atılmamış olmam da bunu gösterir. Madem ki sordunuz söyleyeyim: Ben şekil bakımından azçok klâsik biçimde, yani vezinli, kafiyeli yazarım. Yeni biçimi bozmakta değil öзде aradım. Bence yeni, gelenekten kopmuş soysuz bir arayışla değil, geleneğin geliştirilmesiyle ortaya konur. Öz bakımından sembolizme yaklaşan, fakat karanlık olmayan bir şiir görüşüne sahibim.

Türk şiirinin son yıllarda bir kısır saha içerisinde girdiği doğru mudur?

Ben şiirimizin yarım yüz yıldan beri olduğu bir gelişme halinde olduğuna inanmıyorum.

Son zamanlarda bazı genç şairlerin dar bir kelimede dağarcığı içinde, aynı şeyleri tekrarlar görünmeleri ve bu sebeple birbirlerine pek fazla benzemele-

ri, sorunuzdaki endişeyi de çürümüş olabilir. Ama pek özel ve geçici olan bu duruma yaygın bir mânâ vermek doğru olamaz. Dıranasın, Dağlarca'nın Külebi'nin Uyarın ve daha birçok şairlerin yaşadığı ve yazdığı günlerde, Türk şiirinin kısır bir sahaya girdiğini söylemek gerçekçi görmemek olur.

San'atta milli olmak sizce ne demektir?

San'atın dar mânâda vatani ve milliyeti yoktur. Bütün şairler bir milletin ferdi oldukları kadar, insanlığın da parçasıdır. Millîliği, mensup olduğu toplumun karakterini aksettirmek mânâsına almış olduğunuzu sanıyorum. Bu mânâda kendi dilini en güzel kullanan şairin millî sıfatına lâyık olacağına inanıyorum. Millî olmak için durmadan millettten bahsetmek kâfi değildir. Ondaki hiç bahsetmeden de ondan olma-

(Devamı 5. sayfada)

Musik Milliy

— III —

Millî kültürümüzün bir şubesi olan Türk San'atı içinde Türk musikisini yalnızca sevmek ve onun muhafaza ve müdafaasına çalışmak da bugün için kâfi değildir. Muhakkak ki, bir diğer milliyetçilik safhasıyla de, musikimizin, en iyi bir şekilde temsil edilmesi ve ilerlemesi için ayrıca gayret sarfetmek lâzım gelmektedir.

Bu hususta şüphesiz ki, evvelâ, Türk Musikisinin, yavaş yavaş bir san'at olduğu temel hakikatinden hareket etmek icap eder. Halbuki bu noktada musikimizi, bazıları bir yüz karası olacak surette, "Tarihi Türk Musikisi" (1) diye isimlendirmeye kalkmışlardır. Yine musikimizin, Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümlerinde, "Antik Gamlar" adı altında, komik bir şekilde öğretildiği görülür.

★

Su anda ise bizim için sevdiğimiz, üzerine titredığımız b umillî san'atın uğruna ciddi bir şekilde çalışmaktan başka yapılacak bir iş bulunmamaktadır. Öyleyse Türk musikisinin gelişmesi yolunda ne gibi düşünce ve tedbirlerle hareket etmek gerektiğini, akla geldiği kadar ortaya koymak lâzım gelir.

Buna göre, bir kere maziden günümüze kadar Türk Musikisini, bütün mevcudiyetiyle tesbit etmemiz icap eder. Klâsik ve Halk Musikisine ait besteleri, değişik nüshalar halinde de olsa, Evvelâ notalarıyla, millî musiki Kütüphanemize kazandırmalıyız. Bundan sonra da, değişik nüshalar olanları, edisyon kritik denilen yolla, diğer nüshaları yine muhafaza etmek sartıyla, tek nüshaya çevirmeye başlamalıyız.

Bugüne kadarki Türk Musikisi, tarihini en kısa bir zamanda yazabilmek üzere çalışmalar simdiden başlamalıyız. Bu arada, mevcutların çoğunda üstünde, sistemli bir tarzda, biyografi, bibliyografya ve güfte kitapları gibi eserleri meydana getirmeliyiz. Türk musikisi Nazariyat kitaplarını, her kesin okuyup anlayacağı şekilde, el kitabı halinde kaleme almamız, Garpten Armoni kontrpuan, fûg, enstrümantasyon, orkestrasyon, kompozisyon gibi çok sesli nazariyat ki-

in Macerası

mişti. Piyasâ heyet beğenmiş, rejisör yardımcıları sahneye konulması bakımından yazarla görüşmüşler, fakat sonradan eserin sahneye konulması hususundaki arzu aktümütlâtörü birden boğaltmış gibi, eserin de, yazarının da erafını derin bir sessizlik sarıvermişti.

Oysa, üç perdelik olan piyasa Şehir Tiyatrolarının başta ederek, kedi yavrusunu taşır casına o semt tiyatrosundan bu semt tiyatrosuna taşıdığı eserlerin hemen hepsinden daha derin toplu, daha muvazene li idi. Haksızlık karşısında isyan edip "Akümütlâtürlü Radyo" yu inceleyenlerin hepsi, bu satırların yazarı da dahil olmak üzere bu hükme varıyorlardı. Fakat, eseri inceleyenlerin Şehir Tiyatroları baş rejisörüne söz geçirmeleri mümkün değildi. Hemen hepsi birkaç defa yazmışlar, baş rejisörün çok anlayışlılığını, yoksa tam bir anlayışını mı belirtti olduğunu kestiremedikleri, sahne sanatçılarının da çok çektiği o meşhur susgunluğu ile karşılaşmışlardı.

Rejisörün bu susgunluğu tellif esere önem verilememesi (Devamı 5. sayfada)

MUNİS FAİK OZANSOY

(Baştarafı 4. sayfada)
nın şahında örneğini ver-
mek mümkündür. Büyük
romancı Stendhal, hemen
hiçbir kahramanı Fransız
olmadığı halde, eserleriyle
Fransanın en karakteristik
temsilcisi sayılmaktadır.

Güzel Sanatların halk eğiti-
mindeki önemi nedir? Bizim
bu konudaki çalışmalarımız
ne merkezdedir?

Halk eğitiminde güzel sa-
natların önemi şüphesiz bü-
yüktür. Bizim bu sahada
çalışmalarımız olduğundan
haberdar değilim. Aksine
ben, sade halk eğitiminde
değil, umumî olarak eğitim
alanında hiçbir şey yapma-
dığımızı, yapmamakta ade-
ta ayak dirediğimizi sanı-
yorum.

Türkiyede san'at ve fikir ha-
reketleriyle ilgili olarak oku-
yan düşünen ve yazan bir nesil
yetiştirdiğimiz hususunda iyim-
ser misiniz?

Bakın işte burada iyim-
ser olamayacağım. Gerçi co-
cuklarımız okumuyor de-
ğiller. Ama bizim onlara
önderlik vazifesi yaptığı-
mız söylenemez.

Dilde sadeleşmeden ne anlı-
yorsunuz? San'atçının bu hu-
sustaki vazifesi ne olmalıdır?

Dilde sadeleşmeden, genç
kalemlerden bu yana arap
ve acem kurallarını, karşı-
lığı olan yabancı kelimeler-
i bırakarak dilimizi kendi
yapısına uygun bir yönde
geliştiren akımı anlıyorum.
Dilimizin üretme kuralları-
na uygun olmak şartıyla ye-
ni kelimeler yaratılmasına
taraftarım. Ama köylünün
şehirlinin, halkın, aydının
kullandığı, aslının Türk ol-
madığını ancak sözlükler-
den öğrenebileceğimiz, alışıl-
mış kelimeleri atarak ye-
rine gelişmiş güzel karşılıklar
uydurulmasını, hele bunu
her aklına gelenin yapma-
sını, sade zararlı değil.
Türk diline karşı işlenmiş
büyük bir suç saymaktay-
ım.

San'atkârın dil konusun-
da ilgisiz kalması doğru
değildir. Dili Kurumlar, hat-
ta bilginler değil, sanatçı-
lar yapar.

Büyük Mâbedin eşliğinde —
Hayâl Ettiğim Gibi — Güzün-
düğüm Gibi — Bir Daha —
Yakarış isimli eserlerinizden
sonra yeni çalışmalarınız hak-
kında bizi aydınlatır mısınız?

Bildiğiniz gibi geçen ay
içinde —MEDEA— adında
iki perdelik bir manzum
tragedya yayınladım. Ko-
nusunu Yunan mitolojisinden
aldığım bu eseri şekil
bakımından klâsik kural-
lara uygun, hece vezniyle
ve çok sade Türkçeyle yaz-
dım. Ve kahramanlarının
Yunan isimleri ve mitolo-
jik kişilikleri içinde, Türk
ruhunu aksettirmeye çalış-
tım. MEDEA bu yolda ya-
zacağım tragedyaaların ilki-
dir. Racine'den manzum
olarak çevirdiğim ANDRO-
MAK tragedyası da milli
eğitim bakanlığı dünya klâ-
sikleri arasında basılmış-
tır. Bugünlerde satışa çıkarılacak.

Yayımlanmaya hazır iki
şir kitabım da var. Birisi
"ZAMAN SAATI" Bir da-
ha kitabımdan bu yana yaz-
dıklarımı bir araya getire-
cek. Öteki: YAKINMA, 939
da yayımladığım YAKA-
RIŞ gibi Tanrıya hitabe-
den 10 parçalık uzun bir şir
irdir. Bunun dışında bazı
çevirilerle, Asırlar boyun-
ca Türk şiirinin gelişmesi
hakkında, Fransızca bir e-
tüt üzerinde çalışmaktay-
ım.

